

במסילה נעלה

עלון שבועי
לציבור
בני התורה
במגדל העמק

מאת

הרב יואל רועי משדי שליט"א
מח"ס "במסילה נעלה" ור"מ בישיבת "נזר התורה"

להאמין בה' ולקוות לו גם כשהישועה נראית רחוקה ח"ו

"ותתצב אזוזתו מרזוקך לדעה ביה יעשה לו". (ב 7).

מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר "ותתצב אחותו מרחוק", לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר, שנאמר "והעם לא נסע עד האסף מרים". (סוטה ט ע"ב).

[א] ויש לשאול, איזה מעשה גדול עשתה מרים, הרי זה דבר טבעי שכל אחות רוצה לדעת מה יעלה בגורל אחיה. ומדוע בשכר זה זכתה שהמתינו לה כל ישראל. כן הקשה בס' דרכי מוסר (להגר"י ניימן צוק"ל).

והנראה בזה בס"ד, דהנה כתיב 'ותקח מרים הנביאה אחות אהרן' (שמות טו כ), והקשתה הגמ' במגילה (יד ע"א) ובסוטה (יב ע"ב), וכי מרים רק אחות אהרן היא ולא אחות משה? אלא אמר רב, מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, קודם שנולד משה, ואמרת, עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל. ובשעה שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה, בתי נתקיימה נבואתך. וכיון שהשליכוהו ליאור - עמד אביה וטפחה על ראשה, ואמר לה, בתי, היכן נבואתך. היינו דכתיב ותתצב אחותו מרחוק לדעה - לדעת מה יהא בסוף נבואתה.

וביאר רבינו מרן הגר"ש רוזובסקי צוק"ל (זכרון שמואל עמ' תקפח), שאע"פ שעמד אביה וטפחה על ראשה וכו'. מכל מקום מרים נשאר איתנה בדעתה כפי שנתנבאה, וזהו שכתוב 'ותתצב' - מלשון יציבות. ואע"פ שהיה זה מצב של 'מרחוק' היינו רחוק מן המציאות שאכן כך יהיה שמה ינצל מן המים ויהיה מושיען של ישראל. בכ"ז עמדה איתנה בדעתה. [וזהו שמביא המדרש (שמות רבה, א כב) על פסוק זה את הפס' "מרחוק ה' נראה לי", שכן מרים האמינה בנבואתה אף שהישועה נראתה רחוקה]. עיי"ש.

ומעתה, יתיישב היטב, שלא היתה זו עמידה לשם סקרנות גרידא לראות מה יהיה בגורל אחיה. אלא עמידה מתוך אמונה בה' יתברך באופן מוחלט, ללא פקפוק בדברי ה' כלל. ועל דבר גדול זה של בטחון בה' יתברך אף שהישועה נראית רחוקה, על זה זכתה שהמתינו לה כל ישראל.

[ב] ונתעוררתי עוד שאכן מידה נפלאה זו של מרים הנביאה מוצאים אנו אצלה כסדר בצאת ישראל ממצרים, דכתיב, "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחולות". (שם). וברש"י שם כתב, מובטחות היו צדקניות שבדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים, והוציאו תופים ממצרים. ע"כ. רואים אנו שמידה זו של בטחון בה' יתברך אף שהישועה נראית רחוקה - היתה טבועה במרים, שהרי גם בצאתם ממצרים הישועה היתה נראית רחוקה, שהרי היו מוקפים סכנה מכל עבר, מצרים מאחוריהם והים לפנייהם וכו'. ואף על פי כן "מובטחות היו צדקניות שבדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים, והוציאו תופים ממצרים". וכל זה היה בהנהגתה של מרים, וכפי שהכתוב מעיד, ותצאן כל הנשים "אחריה". רואים אנו שאמונה ובטחון בה' יתברך - אף שהישועה נראית רחוקה - היו בה במרים מתחילה ועד סוף.

וראה זה פלא, הנה יסוד זה אשר רואים אנו בב' המקומות הנ"ל, שניהם בפסוק אחד הם, היינו באותו הפסוק הנ"ל, ותקח מרים הנביאה "אחות אהרן" את התף בידה, ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחולות. והדברים נפלאים.

בגנות המותרות

[א] רבינו מרן החפץ חיים עורר בגנות המותרות בכמה וכמה מקומות בספריו, ולתועלת הרבים נביא מדבריו בזה, הנה בביאור הלכה סימן תקכט סעיף א (ד"ה ואל יצמצם), הביא מדברי הטור, שדוקא ביו"ט לא יצמצם האדם בהוצאותיו, אבל בשאר הימים צריך כל אדם לצמצם בהוצאות, ומקורו מהא דאיתא בגמרא, מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו', ופירש"י, ליהנהר מלעשות יציאה מרובה, שלא יוסיפו לו אלא מה שפסקו לו. עכ"ל. וכתב ע"ז מרן הח"ח, שזהו תוכחת מרובה על זמנינו, שבעו"ה הרבה אנשים עוברים ע"ז, ולא שמים לב איך להתנהג בהוצאות ביתם להרחיק דברים המותרים, והנהגה רעה זו רבים חללים הפילה, שמביאה את האדם לבסוף עי"ז לידי גזל וחמס, וגם לחרפה וכלימה. והרבה סיבות יש שגורמים להנהגה רעה הזו. והסיבה הגדולה שבכולן הוא ע"י אותן הנשים של הבעלים הללו שדעתן קלות ואינן רואות את הנולד. "ואשרי למי שיאמץ לבבו ולא ישגיח לפיתויים, וינהל הוצאות ביתו בחשבון כפי ערך הרוחתו, ולא יותר. ועיין בקונטרס שפת תמים פרק ה' מה שכתבנו בזה".

וע"ע בדבריו במשנה ברורה סימן קנו (ס"ק ב), שצריך להזהר מפיתוי היצר שמפתהו שכל היום צריך השתדלות על הרוחה. והעיקר שיתבונן בעצמו מה הוא הכרח האמיתי שאי אפשר בלעדיו. ובשער הציון שם (ס"ק ג) הוסיף, שכדי שלא ירמה אותו היצר, יתבונן אילו הוא היה מתחייב לזון את חברו ולהלבישו לפי ערכו, מה היה אומר אז איזה דבר הוא הכרח.

[ב] והאריך בזה עוד בספרו שם עולם ח"א פ' יג (בהערה), ונציין מן המעט, שהנה ישנם אנשים שדפי הש"ס פרושים אצלם על כותלי הבית, ודפי המשניות פרושים על הכסאות היפים ועל השולחנות הנאים, וההלכות שבתורה פרושים על בגדיהם היפים ועל הבגדים היפים של אנשי ביתם. והכונה בזה ע"פ דברי חז"ל במדרש משלי (פר' י), ששואלים את האדם בעת הדין על כל חלקי התורה, מקרא משנה הלכות ואגדות, ועוד ענינים, עיי"ש בפירוט והרחבה בזה. והנה כיון ששואלים את האדם על הכל, בודאי ניתן לו דעת מתחילה בכדי שיוכל להשיג הכל, וכאשר אותם אנשים יתבוננו בעצמם בימי חייהם, יראו בעצמם שהם כמעט חסרים מכל זה, ואף אם יודעים מקצת, ידיעתם מועטה מאד בש"ס וכן במשניות ומדרש וכדומה. וכאשר ירצו להבין את סיבת הדבר, אנה הלכו כוחותיהם וזמן ימי חייהם, ימצאו שהחליפו את הש"ס שלהם - היינו הכוחות והדעת שניתנו להם על לימוד זה - בדירה נאה של כמה חדרים, וכן החליפו את המשניות וההלכות, על בגדים יפים להם ולכל אנשי ביתם כל ימי חייהם. וזה הענין שדפי הש"ס פרושים על כותלי הבית, היינו שהכוחות שניתנו להשיג את לימוד הש"ס, כעת פרושים על כותלי הבית, וכן הכוחות ללימוד שאר חלקי תורתנו הקדושה שבכתב ושבועל פה, הם על הכתלים והכסאות וכדו' ועל הבגדים וכו'. שהחליפו בסכלותם עולם עומד בעולם עובר. עיי"ש.

ויעויין עוד בדבריו בקונטרס נפוצות ישראל (פרק ה), שהרחיב אודות טעות כמה אנשים המתפתים לעזוב את התורה מפני הסתת נשותיהם שירויה הרבה כסף וכו', והכתוב צווח ואומר "יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה", ואמרו חז"ל כל חפצים שבעולם לא ישוו לדבר אחד מן התורה, ואין לו לשמוע לדברי הסתת אשתו, ואפילו היא בוכה ומיללת עליו בקול, אין לו לשמוע לה, שגם במעשה דעץ הדעת לא רצה אדם לשמוע לה, עד שבכתה ויללה עליו בקול, וכדאיתא במדרש על הפסוק 'כי שמעת לקול אשתך', לדברי אשתך אין כתיב כאן, אלא לקול, מלמד שבכתה ויללה עליו [וביותר מזה איתא שם במדרש, שהכתה אותו בעץ, דכתיב היא נתנה לי מן העץ, ולא כתיב מן פרי העץ] ולא טוב עשה בזה וגרם מיתה לו ולדורותיו, (וכמוכן הכל לפי דרגתם, שאין לנו מושג בגדולתם), ואף כאן בעניננו אין לחוש לבכיתה כלל. עיי"ש.

[ג] וע"ע בדברי הפלא יועץ (ערך מותרות), וז"ל: ידוע רעת המותרות כי רבה, אם במאכל ומשתה מנפש ועד בשר יכלה, שאם אוכל ושותה הרבה, ראשו ואיבריו כבדים עליו, וכמה חולאים יוכל לגרום לעצמו. וכן אם הולך על גחון אחר מאכלים טובים ותענוגות בני אדם, ואחר מלבושים נאים ודירות נאות ועליות מרווחות ומצויירות ומכוירות, עובר על כל תשחית. ומה גם אם מוציא יותר מכדי כחו וברכת ה' אשר נתן לו, שגורם רעה לעצמו. ויכול לבא להיות לוהו ואינו משלם, ולהיות גוזל וחומס ח"ו. ואף אם חננו ה' עושר, ראוי לחוס על ממונו, שהתורה חסה על ממונם של ישראל. וצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, לפי שאין פושטין ידיהם בגזל. שבזמן שאדם מתלמד ללכת בגדולות ובנפלאות, אם יבואו עליו ימי הרעה ח"ו, שגלגל הוא שחוזר בעולם, יהיה מוכרח לעשות עול כל מום רע כדי לבקש לימודו, כמ"ש גבי בן סורר ומורה. אבל המתלמד במדת ההסתפקות ומסתפק במועט, כל ימיו טובים. ואותו המותר שמוציא לבטלה והולך לאיבוד, אם היה נותנו לצדקה מה טוב חלקו ומה טוב חליפתו. ואף אם מרבה ומפליא לעשות צדקות ומעש"ט, לא מפני זה הותר לו להשליך מעותיו לאיבוד, שעדיין לא העשירו העניים. ונוסף גם הוא בענין האכילה, שאמרו רז"ל, שכל מה שאוכל בימי החול יותר על כדי צורכו להיות בריא לעבודת ה' יתברך, מוסיף כח בסט"א וביצה"ר להחטיאו, ומאבד הזמן יקר הערך להרויח יותר, וזמן אחר לאכול יותר, וזמן אחר להוציא יותר, וכמה טורח צריך כדי להרויח, וטורח לתקן, וטורח להוציא מן הגוף. וכל ההנאות ותענוגי העוה"ז הכל הבל ורעות רוח, הבל הבלים שאין בהם ממש, הטעאות היצה"ר וסמיות עינים. מי האיש החפץ חיים, לו בכח יגבר על יצרו יתגבר, ויסתפק במועט באכילה ושתייה, פחות ממה שיש לו, וכן במלבושים ודירות יבחר לו דרך אמצעי, כברכת ה' אשר נתן לו, ולא ילך אחר המותרות, והמותר יתן לצדקה לעמלי תורה, ויקנה לו חיי העוה"ב. וכן מצינו בדוד מלך ישראל, שאמר, ואני בעניי הכינותי, ופי' רז"ל, שמה שהיה מצמצם בהנאתו ותענוגי מלכים, היה מפריש לבנין ביהמ"ק הון רב. אף אנן נמי תנינן, יהי ביתך פתוח לרוחה והיה עניים בני ביתך, ופי' המפרשים, שכדי שתוכל לעשות שיהיה ביתך פתוח לרוחה, צריך שתנהיג את בני ביתך להסתפק במועט כעניים, ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך. עכ"ל.